

*U povodu četrdesete obljetnice oslobođenja (1945 - 1985)
i Dana Ratne moćnatice, pomoćstva i riječnog brodarstva SFRJ*

Slijedimo Titov put

»... Izgledalo je pravo čudo da smo u hitlerovskoj evropskoj tvrđavi, sa partizanskim odredima, mogli s uspjehom da vodimo borbu protiv mnogobrojnih okupatorskih divizija i da, u samom procesu te borbe, stvaramo snažnu Narodnooslobodilačku armiju. Ali fašističkim okupatorima raznih boja i njihovim snagama u zemlji nije to bilo ni malo čudno, jer su upoznali svu veličinu mržnje naroda koji nije htio da bude porobljen. Oni su upoznali organizatorsku sposobnost i borbenu upornost komunista, kojima je narod povjerio svoju sudbinu u tim teškim danima. Dakle, ogromno povjerenje naroda u Komunističku partiju i bezgranična vjernost komunista narodu, izražena u spremnosti i na najteže žrtve, predstavljali su onu snagu koja je stvarala ta čuda...

... Naše odbrambene snage imaju isključivo odbrambeni cilj i zadatak koji je izražen poznatom maksimumom »Tuđe nećemo, svoje ne damo!«. To znači da smo vlastitom borbom izvojevali ono što je najdragocjenije, to jest slobodu i nezavisnost, i da smo idući svojim putem, izgradili socijalistički samoupravni sistem, te da zato nećemo dopustiti nikome da ugrožava ove najveće

tekovine borbe i stvaralačkog rada naših ljudi. Jer, kao što je poznato, svaka revolucija dokazuje svoju vrijednost sposobnošću da razvija i brani svoje tekovine.«

TITO

Proteklog proljeća, točnije 9. svibnja navršeno je četrdeset godina od dana kada su anti-fašističke snage i progresivno čovječanstvo izvojevali jednu od najvećih pobjeda koju bilježi novija povijest. Pobijeđen je mrak koji je sobom nosio svirepost, bijedu, patnje, mučenja, glad i smrt. Pali su crni barjaci zlikovaca, zaustavljeni su njihovi krovožedni zubi, koji su kišama metaka i bombi, brdima eksploziva, šumom vješala, zatvorima, logorima, noževima i drugim smrtnim alatima u nepovrat odnijeli generacije. Koliko god je ratna mašinerija tih dželata bila moćna, pobijedila je snaga slobodoljubivih a porobljenih, pobijedila je žeđ za slobodom, dugo snivanom.

Devetog dana svibnja ratne 1945. godine u Karlohorstu, predgrađu Berlina, predstavnici njemačke komande potpisali su akt o bezuvjetnoj kapitulaciji svih njemačkih oružanih snaga. Taj dan čovječanstvo slavi kao Dan pobjede. Istog

Vrhovni komandant Josip Broz Tito vrši smotru XXVI divizije na Visu 1944.

tog dana, 9. svibnja 1945. godine, vrhovni komandant naše Armije i maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izrekao je preko valova Radio Beograda i ovo: **»Danas, 9. maja tačno 49 mjeseci i tri dana od fašističkog napada na Jugoslaviju, najveća agresivna sila u Evropi, Njemačka, kapitalirala je. Četrdesetdevet mjeseci natčovječanskih napora i prolijevanja krvi naših naroda urodilo je plodom. Urodilo je našom punom pobjedom u zajednici s ujedinjenim narodima, u prvom redu sa Sovjetskim Savezom, Velikom Britanijom i Sjedinjenim Američkim Državama. Nekadašnja strašna i, naoko, nepobjediva sila, danas je skršena. Pobjedila je pravedna stvar ujedinjenih naroda nad onim nazadnim silama koje su htjele nametnuti čovječanstvu takozvani nov poredak, poredak ropstva i patnji...«**

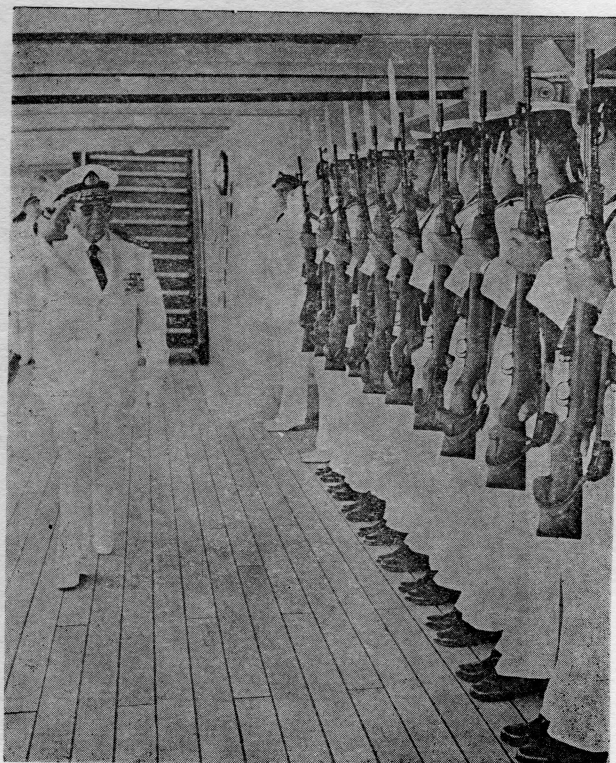
ARGUMENTI ISTINE

Dan pobjede nad fašizmom označio je, istovremeno, i uspješan završetak narodnooslobodilačke borbe i oružanog dijela revolucije jugoslavenskih naroda i narodnosti, koje su organizirali i uspješno vodili Komunistička partija Jugoslavije i drug Tito. U četverogodišnjoj borbi s mnogobrojnim neprijateljima, naši narodi su dobili jedan od najtežih ratova u svojoj povijesti, vlastitim snagama oslobodili su svoju zemlju i stvorili uvjete za njen socijalistički društveni preobražaj.

Cijena pobjede nad fašizmom je ogromna, praktično nemjerljiva, jer iza nje stoje žrtve,

velike žrtve beskrajinih kolona ljudi na svjetskim meridijanima i paralelama. U toj tužnoj, nepreglednoj koloni ljudi svih rasa i boja, koje je progutao II svjetski rat, bilo ih je šezdeset milijuna, znanih i neznanih, boraca, žena, djece, staraca... što poginulo na bojnom polju, što stradalo kao žrtva fašističke tiranije na svjetskim prostranstvima, ponajviše u Evropi. Pobjedu i svoju slobodu, u tom sudbonosnom hrvanju snaga progresa i mraka, narodi i narodnosti Jugoslavije ostvarili su uz ogromne napore i preteške žrtve. Konačnoj pobjedi nad nacifašizmom dali smo veliki doprinos, dali smo najviše što smo mogli **»svakog desetog čovjeka«**. U toku četverogodišnjeg narodnooslobodilačkog rata, od 1941. do 1945. godine jedinice NOV i POJ borile su se na teritoriju Jugoslavije u prosjeku sa 35 do 55 okupatorskih divizija i velikim brojem snaga domaćih izdajnika, odnosno sa 400 do 800 tisuća neprijateljskih vojnika. To je značajno odvlačilo nacifašističke snage s drugih ratišta i olakšavalo situaciju na savezničkim frontovima.

Iako je bilo i ima pokušaja da se ukupni doprinos naših naroda i narodnosti pobjedi nad nacifašizmom zatomi, umanji i omalovaži, argumenti istine o našoj borbi za pobjedu i slobodu su: općenarodni oružani ustanak dignut odmah poslije okupacije; Uzička republika, koja je u jesen 1941. godine bila jedino slobodno područje u porobljenoj Evropi, gdje je na ulicama grada priređena čak i parada Titove vojske u čast Oktobarske revolucije; Fočanski propisi, prvi dokument ispisan krvlju naših boraca, koji su sami odredili kakav oblik, sadržaj i karakter vlasti žele; tu je naša Kozara s njenim zgarištima i umjesto leleka pred krvničkim bodežom — zakletva naroda Titu i Partiji da će ustrajati u

borbi do konačne pobjede i slobode; tu je Neretva, Sutjeska, Prvi i Drugi AVNOJ, Drvar, Vis; tu su svi naši Kragujevci, Zelengore, Kadinjače, Jasenovci, Majevice i Mosori, Igman, Pohorje, Durmitor, Šara i borci smrznuti u snijegu, naše krvlju obojeno more i mornari koji su na drvenim brodicama gole grudi suprotstavljali ubojitom čeliku. Naši narodi i narodnosti pobjedu nad neprijateljem i slobodu izvojevali su vlastitim snagama.

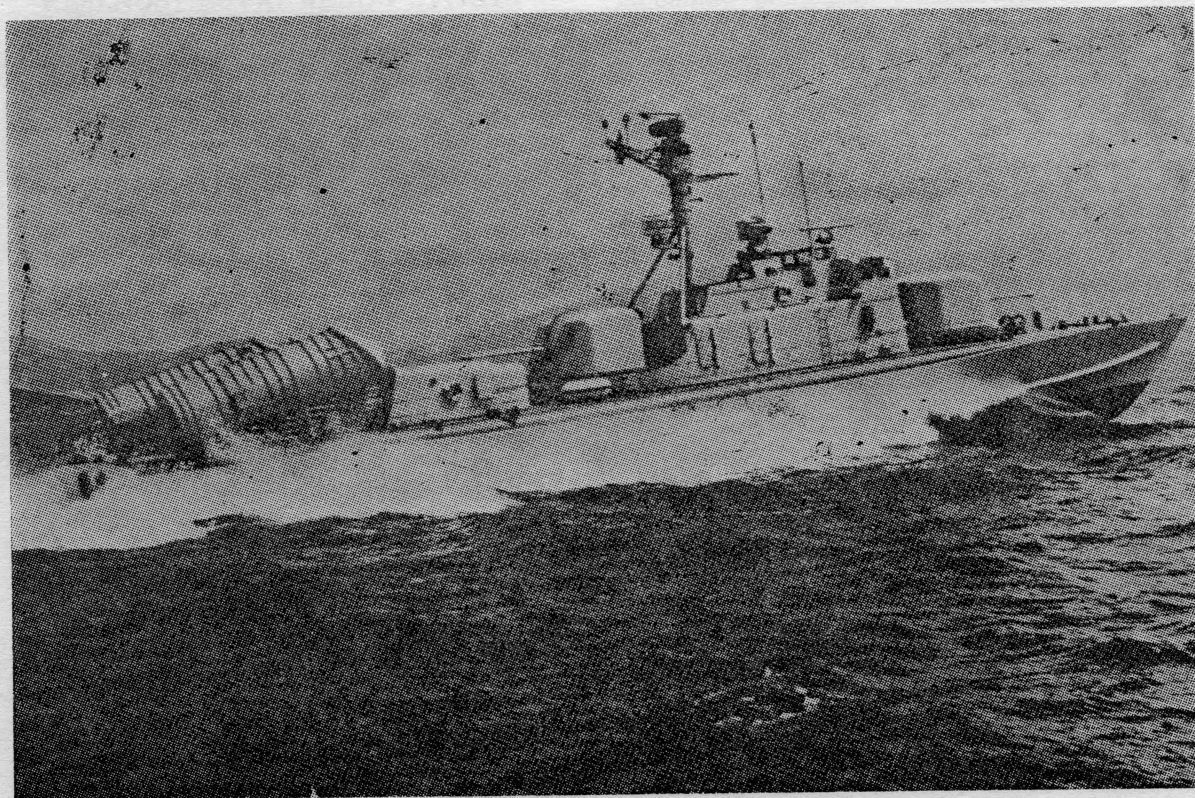
CIJENA SLOBODE

Krajem rata, NOVJ je činila sastavni dio savezničkog fronta protiv fašističke Njemačke. Borbe na našem tlu i nisu završile 9. svibnja, već su trajale još 6 dana, do 15. svibnja 1945. godine, kada su jedinice Jugoslavenske armije u rejonu Črna — Mežice, u blizini jugoslavensko-austrijske granice, prisilile na kapitulaciju cjelokupnu njemačku balkansku grupaciju, odnosno grupu armija »E« na čelu s generalom Aleksanderom Lerom, ratnim zločincem. U NOR-u je ubijeno 450 tisuća pripadnika oružanih snaga neprijatelja, uništeno je i zaplijenjeno 928 tenkova, 309 aviona, oko 20 tisuća raznih motornih vozila, oko 4,5 tisuće topova, 7 tisuća minobacača, 13 tisuća mitraljeza, oko 500 tisuća pušaka i ogromna količina municije i druge opreme.

Okupatoru u skršavanju otpora naših naroda i narodnosti nije pomoglo ni sedam ofanziva, ni brojne druge — veće ili manje akcije zlikovaca, ni obruči, ni desanti. Nepokolebljivost naših ljudi, usprkos surovim represalijama, masovnim strijeljanjima, kaznenim ekspedicijama i konc-

gorima, neponovljiva junaštva i samoodricanja naših boraca, vještina ratovanja, inicijativa i snalažljivost naših jedinica i u najsloženijim uvjetima, ponijela je istinu o našoj narodnooslobodilačkoj borbi širom svijeta. »Možda nikada ni jedan mali narod nije tako skupo došao do toga da uvjeri svjetsku javnost da je krv koja je prolivena u Jugoslaviji njegova krv« — rekao je drug Tito na Drugom zasjedanju AVNOJ-a.

Istinu o našoj borbi za pobjedu i slobodu jasno govore i brojke. Tu pobjedu i slobodu, izvojevanu prije četrdeset godina, naši narodi i narodnosti platili su najvišom cijenom: životima milijun i 700 tisuća svojih ljudi, svojih sinova i kćeri. Na svom borbenom putu od prvih partizanskih odreda do kraja rata NOVJ je izgubila 305 tisuća boraca, a 425 tisuća je ranjeno. Poginulo je 50 tisuća članova KPJ, 75 tisuća članova SKOJ-a, 25 tisuća žena (od oko 100 tisuća koliko se drugarica borilo u jedinicama NOV i POJ). Stotine tisuća naših ljudi stradali su kao žrtve fašističkog terora na stratištima u fašističkim logorima i zatvorima u zemlji i širom Evrope. Razaranja okupatora i ratna šteta koja je prčinjena Jugoslaviji procijenjena je na oko 47 milijardi dolara. U toku rata spaljeno je, srušeno i teže oštećeno oko 500 tisuća zgrada i bez krova nad glavom ostalo je oko 3,5 milijuna ljudi; uništeno je 290 tisuća seoskih domaćinstava sa cjelokupnim inventarom; 84 posto željezničkih pruga, vagona i lokomotiva; 29 tisuća kilometara puteva; 65 posto osnovnih i srednjih škola; 57 posto objekata kemijske, metalne i tekstilne industrije; 137 električnih centrala; 103 luke; go-

Raketna topovnjača (najsuvremeniji raketno-artiljerijski brod) JRM

tovo sav potencijal riječnog i morskog brodarstva i još mnogo toga drugog.

NEUNIŠTIVO IZVORIŠTE ŽIVOTA

Pobijedivši okupatora i izdajnike počeli smo na zgarištima, ranama i pepelu graditi novi život u slobodi. Na poziv Partije i Tita pretočen je borbeni moral iz rata u neviđeno radno oduševljenje i stvaralaštvo. Za četiri desetljeća poslijeratnog razvoja postigli smo ogromne uspjehe u svim oblastima života i izvršili korjeniti društveni i ekonomski preobražaj, tako da se danas Jugoslavija svrstava u red srednje razvijenih zemalja, s razvijenim našim socijalističkim samoupravljanjem, nezavisnošću i nesvrstanošću. Sve smo to postigli vlastitim snagama, energijom i samoodricanjem naših radnih ljudi. Četrdeset godina od pobjede nad mrakovima naci-fašizma, četrdeset godina našeg života u slobodi. Najduže razdoblje mira na ovim našim balkanskim prostorima su poticaj za daljnja pregnuća, sadašnjih i generacija koje dolaze, na svim područjima rada i stvaralačkog zalaganja, društvenog i osobnog života, i provjera odnosa prema radu, našeg znanja, htijenja, spremnosti i odgovornosti, potvrda naše privrženosti da slijedimo Titov put izgradnje samoupravnog socijalističkog društva i korištenja kritičkog iskustva vlastite prakse.

Narodi i narodnosti Jugoslavije za proteklih 40 godina, predvođeni Savezom komunista i Titom učinili su ogroman napredak u materijalnoj proizvodnji i proizvodnim odnosima u društvu. Stvorili su nove industrijske grane i izvršili mo-

dernizaciju postojećih, a u nekim oblastima dostigli svjetsku razinu tehnologije i organizacije. Dostignuća i rezultati u industrijalizaciji i modernizaciji privrede i poljoprivrede, podizanje novih naselja, stambena izgradnja i nove komunikacije omogućili su povećanje društvenog i osobnog standarda našim ljudima, osigurali zdravstvenu zaštitu svim kategorijama radnih ljudi i stvorili uvjete za daljnji materijalni i kulturni napredak naših naroda i narodnosti. Postignuti su izuzetni rezultati u oblasti nauke i kulture, obrazovanja i odgoja, u jačanju svijesti i saznanja radnih ljudi i građana i organiziranih socijalističkih snaga da izgradnja socijalizma zahtijeva naročite napore i angažiranje svih radnih slojeva društva. Saznanja i iskustva, koja smo stekli u četiri desetljeća borbe za nove društvene odnose, za svijest, moral i dostojan položaj radnog čovjeka u samoupravnom društvu, za daljnji razvoj i jačanje bratstva i jedinstva naših naroda i narodnosti, osnova su i poticaj za nova stremljenja u socijalističkoj izgradnji.

Uz sve moguće teškoće, objektivne i subjektivne, koje nas u našem razvoju prate i koje u svakodnevnoj borbi za rad i progres savladavamo, potvrđuju se vitalnost i sposobnost naše revolucije, koja traje i dalje se razvija na tekovinama ostvarenim u narodnooslobodilačkoj borbi pod rukovodstvom Partije i Tita. Ostvarena poslije četiri teške ratne godine, baklja naše slobode koju je u ratnom vihoru užgao Tito sjaji četiri desetljeća i nastavlja obasjavati jugoslavenske prostore i vrijeme kao neuništivo izvorište života.

